

GŁOS Z NAD PREGOŁY

Nr 4 (117) kwiecień 2006

PISMO WSPÓLNOTY KULTURY POLSKIEJ W KALININGRADZIE
ukazuje się od XI 1995 r.

Wielkanoc 2006

Wielkanoc jest dla Polaków świętem przede wszystkim miłym i rodzinnym. Najchętniej spędzamy je w gronie rodzinnym w domach, choć od jakiegoś czasu coraz popularniejsze stają się świąteczne wyjazdy wypoczynkowe. Socjologowie zauważyli, że święta religijne powoli zmieniają swój charakter – Polacy zaczynają traktować je jako dodatkową okazję do zrobienia zakupów, spotkania z bliskimi i przyjaciółmi, wyjazdu czy też krótkiego urlopu. Pierwiastek religijny związany z wyznawaną wiarą wciąż odgrywa dużą rolę (szczególnie poprzez przywiązanie do kościelnej tradycji), nie jest już jednak podstawowym czynnikiem określającym charakter polskiego świętowania. Z badań socjologów wynika, że Wielkanoc jest dla Polaków przede wszystkim świętem rodzinnym. Z miłą tradycją kojarzy ten okres ponad połowa ankietowanych. Nieco mniej osób (47 proc.) podkreśla religijny wymiar tego święta, najważniejszego w tradycji chrześcijańskiej. Oczywiście obraz ten nie jest jednolity – różnicę można zaobserwować porównując konsumpcyjne miasto i tradycyjnie katolicką wieś, gdzie Wielkanoc czy Boże Narodzenie to wciąż święta niezwykle mocno nasycone treściami religijnymi. Mieszkańcy miast traktują Wielkanoc dwójako – z jednej strony większość z nich przygotowuje koszyk ze święconką i pójdzie na rezurekcję, z drugiej natomiast wielu spędzi świąteczne dni na rodzinnych spotkaniach, spacerach i innych rozrywkach. Stosunkowo nieliczna grupa wyjedzie na wycieczki lub nawet wielkanocne wczasy. Polacy deklarujący się w większości jako katolicy, na co dzień jednak nie przywiązujący wielkiej uwagi do nakazów i przykazań kościelnych. Jednak Wielkanoc (w mniejszym stopniu Boże Narodzenie) staje się dla większości okazją do zademonstrowania swojej wiary. Z badań przeprowadzonych w ubiegłym roku przez CBOS wynika, że ponad połowa Polaków bierze udział w nabożeństwach Drogi Krzyżowej, 80 proc. stanie przy konfesjonale, aby się wyspowiadać, niemal wszyscy nasi rodacy (90 proc.) deklarują, że będą pościć w Wielki Piątek. Zgodnie z wieloletnią tradycją w Wielką Sobotę niemal w każdym domu przestrzega się zwyczaju święcenia pokarmów - tylko pięciu Polaków na stu nie pójdzie do kościoła ze święconką. W Niedzielę Wielkanocną trzy czwarte respondentów zadeklarowało udział

w mszy rezurekcyjnej. niemal we wszystkich domach świąteczne śniadanie rozpoczyna uroczyste dzielenie się święconym jajkiem. W niektórych regionach Polski wzajemnym życzeniom towarzyszą niekiedy prezenty. Co ciekawe – pomimo coraz większej komercjalizacji Wielkanocy i powolnej zmiany sposobu świętowania Polacy wciąż podkreślają swoje przywiązanie do wielowiekowej chrześcijańskiej tradycji, wartości rodzinnych, praktyk religijnych i polskiego obyczaju przekazywanego z pokolenia na pokolenie. Stopień religijnego zaangażowania w Wielkanoc zależy nie tylko od osobistej wiary, ale również od miejsca zamieszkania. Im bardziej zurbanizowane i miejskie środowisko, tym mniej rodzin zachowuje religijne tradycje (z wyjątkiem kilku zwyczajów, m.in. zachowania postu w Wielki Piątek czy święcenia pokarmów). Inaczej wyglądają również przygotowania do świąt. „Miastowi” nie czynią tu tylu starań, co mieszkańcy wsi, gdzie domowych ciast nie kupuje się w sklepie czy cukierni, ale robi się je w domowym piecu. W ośrodkach miejskich praktycznie nie istnieje zwyczaj ręcznego zdobienia jajek zgodnie z wielowiekową tradycją. Jaja wielkanocne maluje się tu zazwyczaj kupionymi farbami, a często w ogóle się ich nie ozdabia. Kobiety wyskrobujące wzorki na kolorowych skorupkach to obrazek już prawie wyłącznie rodem ze wsi lub małych miasteczek. Socjologowie uważają, że obraz Wielkanocy, jaki wylania się z badań, wydaje się już na pierwszy rzut oka „zbyt świąteczny”. Z jednej strony bowiem Polacy deklarują religijność i zamiar wzięcia udziału w obrzędach religijnych, z drugiej jednak strony święto kojarzy się z wypoczynkiem, rodziną i miłym okresem w roku.

Wielkanoc u Prawosławnych

W Rosji Pascha - bo tak nazywana jest Wielkanoc przez prawosławnych - wypada w tym roku 23.04. Zgodnie z przyjętym w Cerkwi kalendarzem juliańskim, święto to obchodzi się nieco później niż u katolików. Jest to dzień radosny, związany z początkiem wiosny, który mieszkańcy Rosji na ogół spędzają z rodziną. Przed świętami, w okresie Wielkiego Postu, przez 40 dni prawosławni nie powinni spożywać mięsa, ryb, nabiału i białego pieczywa. Większość rosyjskich restauracji w tym okresie oferuje specjalne postne menu. Jada się np. grzyby, kapustę i inne warzywa, a także wiele gatunków ciemnego chleba. Ścisły post obowiązuje w Wielki Piątek i Wielką Sobotę. W Wielki Piątek w cerkwiach czytane są fragmenty Pisma Świętego przedstawiające Mękę Pańską. W sobotę, podobnie jak w Kościele, następuje poświęcenie pokarmów. Rosjanie święcą jajka - symbol życia, a także wielkanocne baby i paschę, czyli potrawę z białego sera, utartego z masłem, żółtkami i bakaliami. W nocy z Wielkiej Soboty na Niedzielę Wielkanocną odbywają się nabożeństwa połączone z uroczystą procesją wokół świątyni. Wówczas wierni obchodzą cerkiew trzymając w rękach świece. Msza trwa kilka godzin. Niedziela powinna zacząć się od radosnego bicia dzwonów, zwiastujących zmartwychwstanie Chrystusa. Należy wtedy złożyć bliskim życzenia z okazji Wielkanocy - trzykrotnie całując w policzki - słowami: «Christos woskresie» (z języka cerkiewnosłowiańskiego - Chrystus zmartwychwstał), na co odpowiada się «Woistinu woskresie» (Zaprawdę zmartwychwstał). Rosjanie obdarowują się wówczas kolorowymi pisankami, a także innymi drobnymi prezentami, mającymi sprzyjać szczęściu. Według Rosjan dobry gospodarz na Wielkanoc ma zadbać o to, aby stół prezentował się uroczysto, a jedzenie było smaczne. Dawniej w dniu Paschy podawano się pieczone jagnię, szynkę lub cielęcinę. Obecnie rodzaj potrawy ma już mniejsze znaczenie, choć nadal nie przygotowuje się przy tym święcie dań z ryb. Wszystkie serwowane potrawy muszą kojarzyć się z urodzajem. W Poniedziałek Wielkanocny w Cerkwi odbywa się obrzęd przygotowania krzyżma. Olej ten składa się około 50 olejków i wonnych ziół. Proces przygotowania krzyżma trwa trzy dni. Przeprowadza się go tylko w czasie Wielkiego Tygodnia. Krzyżmo jest potem używane do namaszczenia podczas chrztu i konsekracji ołtarzy. *wybrał ms*